

Junker, E. (2025). Tekst- eller video-respons i rettslig sjangerlære?: Erfaring med tilbakemelding på skriftlige studentarbeider. I R. Helde, A. Parmann & E. Suzen (Red.), *Undervisning i rettsvitenskap for de som ikke skal bli jurister* (s. 439–459). Fagbokforlaget. DOI: <https://doi.org/10.55669/oa5402021>

Kapittel 21

Tekst- eller video-respons i rettslig sjangerlære?

Erfaring med tilbakemelding på skriftlige studentarbeider

Eivind Junker¹

¹ Handelshøgskolen, Nord universitet

Sammendrag: Rettslige tekster følger andre normer enn øvrige akademiske tekster. Norske universiteter og høyskoler tilbyr mange rettslige emner for studenter med andre mål enn å bli jurister. Disse studentene skal likevel lære å utrede og reflektere over rettslige spørsmål, og presentere løsninger i tråd med alminnelig juridisk argumentasjon. I løpet av kompakte emner må studentene både forstå og produsere tekster innenfor den rettslige sjangeren, og få tak på innholdet i relevante regler. Læringskurven er ofte bratt.

Tidligere forskning antyder at tilbakemelding via video gir positive effekter, og foretrekkes av studenter. Faget arbeidsrett på Nord universitet har vært basert på forelesninger, samt en frivillig «prøveeksamen» med skriftlig respons. I et forsøk på å forbedre undervisningen fikk studentene levere flere tekster tidlig i semesteret, og få tilbakemelding på disse – dels som tekst, og dels som video. I etterkant ble studentene bedt om å svare på spørsmål om innhold og opplevelse. Mange var positive til videoforformatet, men påpekte også utfordringer. Flertallet foretrakk skriftlig respons. Resultatene kan bidra til utvikling av grunnleggende opplæring i juridisk tekstproduksjon.

Nøkkelord: formativ vurdering, juridiske tekster, videotilbakemelding, effektiv veiledning

Abstract: Legal texts follow different norms than other academic texts. Norwegian universities and colleges offer many legal subjects for students with goals other than becoming lawyers. Nevertheless, these students must learn to investigate and reflect on legal questions and present solutions in line with common legal argumentation. During compact courses, students must both understand and produce texts within the legal genre and grasp the content of relevant rules. The learning curve is often steep.

Previous research suggests that feedback via video has positive effects and is preferred by students. The subject of labour law at Nord University has been based on lectures, as well as a voluntary “trial exam” with written feedback. In an attempt to improve teaching, students were allowed to submit several texts early in the semester and receive feedback on these – partly as text and partly as video. Subsequently, students were asked to answer questions about content and experience. Many were positive about the video format but also pointed out challenges. The majority preferred written feedback. The results can contribute to the development of basic training in legal text production.

Keywords: formative assessment, legal texts, video response, effective feedback

Innledning – den rettslige sjanger i samfunn og studier

Jurister har et mer eller mindre velfortjent ry for å uttrykke seg omstendelig, i så stor grad at språkformen har sitt eget klengenavn «kansellistil». En fristende forklaring kan være at materialet jurister behandler – normer, rettigheter og plikter – er komplekse og abstrakte fenomener. Siden språket er juristers fremste arbeidsverktøy, må nødvendigvis også språket være detaljert og nyansert for å yte materialet rettferdighet.

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) undersøkte i 2012 oppfatninger om språkbruk blant ansatte som jobbet med regelverk og saksbehandling på ulike nivå i forvaltningen. Da informantene ble spurt om årsaker til at juridisk språkfag kunne oppfattes vanskelig, trakk de frem blant annet kultur og tradisjon, behovet for presisjon og språket som identitetsmarkør (Hagevik & Hanevold, 2013). Juristers (og andre byråkraters) hang til å benytte tungt og utilgjengelig språk har også vært diskutert i media og en rekke rapporter, studentarbeider og forskningsarbeider (se bl.a. Frantzen, 2017; Normann, 2023; Senje, 2021).

De tradisjonelle juss-studiene har omfattende metodeundervisning. I de senere år har denne undervisningen i større grad omfattet språk (Senje, 2021; Senter for erfaringsbasert juridisk læring, 2020b). Som dokumentert av Parmann *et al.* (2023), er det imidlertid også mange norske studieprogram som inkluderer juridiske emner for studenter som *ikke* skal bli jurister.¹ Et overordnet spørsmål er hvilke forventninger sektoren og samfunnet skal ha til juridisk språkføring for uteksaminerte studenter som ikke skal bli jurister. Den generelle diskusjonen om hva som er *ønskelig* eller *nødvendig* nivå går langt utenfor dette kapitlets rammer. Derimot er det klart at studentene må lære *noe* om juridisk uttrykksmåte og form.

Juridiske fag for studenter som ikke skal bli jurister har ofte et konkret tematisk innhold (arbeidsrett, skatterett, barnevernsrett, forvaltningsrett o.l.), og relativt begrenset omfang. Likevel legger fagbeskrivelser og læringsutbyttebeskrivelser opp til at studentene skal opparbeide evne til å håndtere rettskilder i tråd med juridiske fagtradisjoner – inkludert å besvare skriftlige, praktiske oppgaver.

---

1 En del tekster bruker begrep som «ikke-jurist(er)» og «ikke-juridisk(e)» om personer, fag eller studieprogram. Jeg mener delingen mellom jurister og «ikke-jurister» bidrar lite i denne sammenheng, ettersom det er stor forskjell innad i begge grupper.

Dette kapittelet handler om hvordan studenter opplever ulike undervisningsmetoder for å understøtte denne delen av faget. Studenter i faget arbeidsrett på studieprogrammet for personalledelse og kompetanseutvikling ved Nord universitet fikk tilbakemelding i to ulike formater (tekst og video). De svarte i etterkant på et spørreskjema om hvordan de opplevde ulike aspekter av tilbakemeldingene. Målet med undersøkelsen var å besvare spørsmålet:

Hvordan opplever studenter som tar et juridisk enkeltfag innhold og nytte av tilbakemelding på skriftlige oppgaver gitt som tekst og video?

Tidlig forskning om «juridisk sjangerlære» og tilbakemeldinger

Juridiske tekster er ingen klart definert sjanger. Innenfor undervisningen i juristutdanningen spenner forventningene fra enkle praktiske oppgaver (*praktikum*) til selvstendige, utfyllende (mer forskningslignende) behandlinger av spesifikke tema (masteravhandling). I det praktiske rettsliv vil det være naturlig å inkludere alt fra forvaltningsvedtak og enkle avtaler, via lærebøker og forskningsartikler, til lovtekst og dommer fra Høyesterett. Sjangertrekkene for juridiske tekster følger av juridisk metode, som er objektet for mange og omfattende verk med ulike målgrupper og perspektiv (fra de senere år, se bl.a. Bergo, 2022; Eng, 2022; Hellevik & Skippervik, 2023; Kjørven, 2021; Skoghøy, 2023).

Normene for å skrive juridiske tekster er til en viss grad tradisjonsbundet. Gjennom et langt studium lærer jurister å skrive i tråd med fagets og fakultetets tradisjoner (Senter for erfaringsbasert juridisk læring, 2020b). Måten å undervise språksjangeren «juridiske tekster» ved de juridiske lærestedene har i betydelig grad foregått gjennom undervisning i materielle fag, med større eller mindre innslag av «oppgaveteknikk» (Ørjasæter, 2018). Oppgaveteknikk brukes tidvis synonymt med juridisk metode, som igjen sammenstilles med rettskildelære. Forholdene mellom disse uttrykkene er også omfattende diskutert i teorien (J. R. Jacobsen, 2003 med videre henvisninger).

Et sentralt poeng hos både Ørjasæter og Jacobsen er imidlertid at kunnskap om rettslige argumenter eller normer har liten verdi uten evne til å kom-

munisere dem. Skrivning av juridiske tekster bør «følge etablerte strukturer for fremstillingen» (Ørjasæter, 2018, s. 57) og oppfylle «juridiske formalkommunikative normer» (J. R. Jacobsen, 2003, s. 375). Samtidig er det en stadig forventning både fra fagmiljø og samfunn at juridiske tekster er forståelige og tilgjengelige (Senter for erfaringsbasert juridisk læring, 2020a; Weiseth, 2023).

For dette kapittelets del er det tilstrekkelig å bruke den svært forenklete, kortfattede definisjonen at juridisk metode, og dermed sjangeren juridiske tekster, innebærer å «formulere og besvare rettsspørsmål» (Aarli & Mæhle, 2023, s. 13). Poenget er å kunne identifisere problemstillinger som kan løses av rettsregler, og besvare dem uten å havne i konflikt med etablerte forventninger.

I juridiske «enkeltfag» (rettslige emner på andre studieprogram enn juristutdanningen) er det begrenset hvor mye plass det er til å undervise og lære metode, ved siden av de relevante reglene. Resultatet kan fort bli at studentene baserer seg på en kombinasjon av metode de har lært i andre fag, og kopiering av undervisers eksempler (tidligere eksamensbesvarelser, løsningsforslag til øvingsoppgaver mv.). Det finnes imidlertid lite spesifikk forskning om hvordan studenter utenfor jusstudiene lærer juridisk metode – noe som godt illustrerer behovet for denne boken.

Forskning på videotilbakemeldinger er fortsatt i en tidlig fase. Den sentrale årsaken er teknologit utviklingen. Det er få år siden bruk av video som verktøy i oppfølging av elever og studenter ble en praktisk mulighet. Tidligere var både opptaksutstyr og overføringskapasitet via internett viktige barrierer. De siste ti–femten årene har mulighet for opptak og overføring blitt allemannseie. De fleste har i dag daglig tilgang på tekniske ressurser som er nødvendige for å gjennomføre tilbakemeldinger via video.

En av pionerene innen bruk av digitale undervisningsverktøy i Norge, Petter Mathisen, skrev i 2012 en artikkel om bruk av videotilbakemeldinger i ulike fag i høyere utdanning (Mathisen, 2012). Studentene rapporterte at tilbakemeldingene gitt via video ble oppfattet som mer presise og nyanserte. De ga også mer inspirasjon og motivasjon til videre arbeid. Undersøkelsen syntes dermed å bekrefte funn fra tidligere, utenlandsk forskning. Imidlertid var ingen av de undersøkte fagene (pedagogikk, konstruksjon, tysk, likestilling, IT og informasjonssystemer og helsetjenester for personer med psykisk funksjonsnedsettelse) av rettslig karakter.

Nylig gjennomførte forskere på Universitetet i Sørøst-Norge en studie som lignet Mathisens, hvor lærerstudenter ble spurt om hvordan de opplevde

videorespons på førsteutkast til en fagtekst (Norendal & Bjellås, 2023). Også her finner forfatterne at tilbakemeldinger fra studentene bekrefter tidligere funn om at de generelt foretrekker video fremfor tradisjonell skriftlig respons. En viktig faktor som trekkes frem er den personlige, nonverbale delen av tilbakemeldingen (underviserens fremtoning, stemmebruk, ordvalg, stemning mv.). Opplevelsen av personlig engasjement gjør at studentene opplever tilbakemeldingen som mer fyldig og presis, og dermed mer motiverende.

Sekkingstad og Sandal (2023) beskriver erfaringer med bruk av videotilbakemelding i en annen kontekst og et annet perspektiv. Studien er basert på intervjuer med åtte erfarne lærere som har tatt i bruk videotilbakemeldinger i ulike fag i videregående skole. Forfatterne finner at underviserne stort sett har positive erfaringer, særlig ved bruk av skjermopptak (slik at læreren kan vise eleven hvilken del av teksten tilbakemeldingene dreier seg om). Lærerne mener også at videoformatet gjør det enklere å bygge relasjon til mottakeren, gjennom å bruke elevens navn, vennlig stemme og så videre. Imidlertid melder også informantene om noen utfordringer med tilbakemeldinger på video, blant annet at det tar (minst) like lang tid som å gi skriftlig respons.

Videotilbakemeldinger har også blitt undersøkt i internasjonal litteratur. Backåberg *et al.* (2015) beskriver erfaringer med videobasert respons i undervisning innen helsefag, med vekt på hvordan studentene skal bevege seg i pleiesituasjoner. Undersøkelsen viser særlig godt hvordan videoformatet kan støtte evaluering og selvrefleksjon når temaet som undervises er fysiske handlinger. Muligheten for å vise tilbakemeldingene underveis i studentens tekst er en av fordelene som trekkes frem i tidligere forskning på videorespons på tekst (Bakla, 2017).

Sammenstillingen av en rekke publikasjoner om videorespons (Mahoney *et al.*, 2019) viser at både undervisere og studenter opplever fordeler med formatet, både når det brukes *screencast* (videoen viser skjermbilde/studentens tekst) og *talking head* (videoen viser undervisers ansikt). Positive faktorer som går igjen i mange undersøkelser er økt detaljnivå, personlig tilknytning, større engasjement fra studentene og opplevelse av større nytteverdi. Samtidig trekker forfatterne frem at tekniske forhold (både ved opptak og avspilling) kan være en barriere, og at en del studenter oppgir at de foretrekker tilbakemelding i form av tekst. Tilsvarende funn ble dokumentert i en mer spesifikk litteraturstudie, konsentrert til studenters opplevelse av videorespons (Bahula & Kay, 2020).

Det foreligger dermed en del forskning på juridisk tekstproduksjon, og en del om bruk av videotilbakemelding som supplement eller erstatning for skriftlig respons på studentarbeider. Derimot er det publisert lite om undervisning for studenter som ikke skal bli jurister, og spesifikt hvordan ulike formater for tilbakemelding fungerer for denne studentgruppen. Formålet med dette kapittelet er å bidra til ytterligere kunnskap om videorespons, blant annet gjennom å undersøke om studentene i et enkeltfag svarer i tråd med eksisterende forskning.

Case og metode – små-N-studie av arbeidsrett på Nord

Dette kapittelet er basert på et forsøk gjennomført våren 2023 i faget RE105 Arbeidsrett på fakultet for samfunnsvitenskap ved Nord universitet.² I årene 2021–2023 gjennomførte fakultetet et HKdir-finansiert prosjekt. I prosjektarbeidet brukte vi et av fakultetets årsstudier (Personalledelse og kompetanseutvikling) som «lekegrind», hvor vi kunne teste ut forskjellige virkemidler og strategier. Målet med prosjektet var å skape en innovativ studiemodell for å møte både nåværende og fremtidige behov for relevant kompetanse og fleksibel progresjon gjennom digitale pedagogiske verktøy.

Faget arbeidsrett inngår i dette årsstudiet og er på 20 studiepoeng. Emneplanen legger opp til at studentene etter gjennomføring skal ha kunnskap om ulike deler av den materielle arbeidsretten (Nord universitet, 2024). I tillegg skal studentene kunne:

- analysere og drøfte problemstillinger innenfor individuell og kollektiv arbeidsrett.
- finne og vurdere relevant rettslig materiale, og bruke dette til å belyse saksforhold.
- identifisere og utrede arbeidsrettslige spørsmål, reflektere over dem i lys av reglens begrunnelse og metodiske forhold, og presentere løsninger i tråd med alminnelig juridisk argumentasjon.

---

2 Takk til prosjektgruppen for innspill til forsøket og undersøkelsen, og særlig Oddlaug Lindgaard for bidrag med bakgrunns litteratur og kritisk gjennomgang av spørreskjemaet.

Disse punktene gir rammen for det studentene skal kunne om produksjon av juridiske tekster – som altså kan regnes som en viktig del av juridisk metode. Tradisjonelt har undervisningen i arbeidsrettsfaget i stor grad vært basert på forelesninger i auditorier og klasserom, hvor studentene har løst muntlige seminaroppgaver. I tillegg har fakultetet tilbudt en frivillig «prøveeksamen» mot slutten av semesteret. Et av målene med prosjektet var å legge opp til mer formativ vurdering.

Under prosjektperioden endret vi derfor på undervisningen. Studentene fikk tilbud om flere og tidligere skriftlige innleveringer med tilbakemelding. Et viktig element i prosjektet var hensiktsmessig utnyttelse av teknologiske muligheter. Basert på positive resultater i tidligere forskning ønsket vi å undersøke hvordan videotilbakemeldinger ville fungere. En betydelig del av eksisterende forskning tydet på at studentene opplevde større detaljgrad. I en del tilfeller mente også underviserne at metoden var mer effektiv. Undervisningspersonalet i faget var vant med å gi skriftlige tilbakemeldinger, men var usikre på hvordan videoformatet ville fungere. Jurister har jo, i tillegg til omstendelig språk, også et visst rykte for å være konservative.

For å forsøke å danne et best mulig bilde på kort tid satt vi derfor sammen et opplegg hvor studentene skulle få tilbakemelding på ulike måter. I den første av to runder med innleveringer skulle tilbakemeldingen gis skriftlig, mens i den andre runden fikk studentene kommentarer i et videoopptak. Innleveringer og begge former for tilbakemelding ble gjort via læringsplattformen Canvas. Oppgavene vi brukte i forsøket var relativt korte og knyttet til sentrale temaer i faget, slik at det materielle innholdet skulle være overkommelig. Den ene oppgaven gjaldt diskriminering, og den andre arbeidsgivers styringsrett. Forventet arbeidsmengde per oppgave var inntil en time.

Etter disse to rundene ble studentene bedt om å gi oss tilbakemelding på tilbakemeldingene i et nettbasert skjema. Som teknisk løsning valgte vi å bruke Nettskjema, siden denne tjenesten gir mulighet for innsamling av svar uten at det samles personopplysninger. Skjemaet ble satt opp slik at kun inviterte kunne svare, men med innstilling om at personopplysninger ikke skal lagres. Selv om kommunikasjonen foregår ved bruk av IP-adresse (som kan være identifiserende), sørger Nettskjema for at denne og andre potensielt identifiserende opplysninger fjernes (Nettskjema, 2018).

Studentene som hadde levert (og fått tilbakemelding på) en eller begge oppgavene ble identifisert gjennom Canvas, som har en innebygd funksjon for

å spore studenters aktivitet gjennom et fag. Utvalget av studenter er dermed basert på aktivitet, og representerer ikke et tilfeldig utvalg av studentmassen. Det vil dermed være liten anledning til å gjøre antagelser om alle studentene i faget (langt mindre studenter generelt) basert på tilbakemeldingene i undersøkelsen. Denne måten å velge respondenter på har imidlertid fordelene av at de har vist interesse i oppgaven (skrivetrening), og dermed en egnet gruppe for å teste verktøy og metoder.

Den grunnleggende designen var dermed basert på en «små-N-studie» (D. I. Jacobsen, 2022, s. 116) av studenter i faget arbeidsrett, som hadde vist interesse for oppgaveløsning. Målet var å utforske fenomenet tilbakemeldinger, med sikte på å finne ut hvilken form studentene foretrakk. I tillegg ønsket man å få tak i informasjon om faktorer som hadde sammenheng med preferansene. Undersøkelsen tok utgangspunkt i hele populasjonen – altså alle studentene som hadde levert oppgaver. Det videre utvalget skjedde gjennom selvutvelgelse – det vil si at alle studenter i populasjonen fikk tilbud/oppfordring om å delta (D. I. Jacobsen, 2022, s. 311). Deretter valgte studentene selv om de ville besvare undersøkelsen.

Både valg av populasjon og utvalgsmetode har betydning for hva undersøkelsen kan si noe om. For det første vil det være usikkert hvilke faktorer som avgjør om studenter leverer frivillige øvingsoppgaver eller ikke. Dette innebærer at undersøkelsen ikke kan si noe om studentene generelt, siden bare de som leverte oppgaven fikk tilbud om å delta. Videre vil det være umulig å si noe om hvorfor respondentene velger å delta. Til tross for disse begrensningene mener vi at undersøkelsen gir nyttig innsikt i hvordan en viss gruppe av studenter opplever to former for tilbakemelding. Dette kan gi grunnlag for videre utvikling av undervisning av studentgruppen.

Spørreskjemaet inneholdt åtte spørsmål. To var knyttet til kontekst: henholdsvis innledende spørsmål om hvor mange oppgaver som var besvart, og avsluttende om kommentarer til selve undersøkelsen. De resterende seks spørsmålene knyttet seg til opplevelse, innhold og bruk av tilbakemeldingene. Spørsmålene varierte mellom flervalgsspørsmål, blant annet hvor studentene kunne rangere opplevd viktige elementer i en tilbakemelding, spørsmål hvor studentene ble bedt om å angi mengde (for eksempel antall minutter brukt på tilbakemeldinger), og spørsmål med mulighet for fylldigere tekstsvaer, som på hvordan form av tilbakemelding påvirker bruk.

Invitasjon til skjemaet ble sendt på e-post til studentene, og oppfordring om å besvare ble nevnt både i fysisk undervisning og i fellesmeldinger til alle studentene i emnet via Canvas.

Resultater – positive til video, men foretrekker tekst

Undersøkelsen hadde tilknytning til prosjektet ReLeVANS, som spesifikt undersøkte undervisning i årsstudiet Personalledelse og kompetanseutvikling. Et av fagene i studiet er arbeidsrett. Det semesteret undersøkelsen ble gjennomført, hadde emnet 83 studenter. Cirka halvparten valgte å levere en eller begge de frivillige innleveringsoppgavene. Det var dermed 42 som ble invitert til å gi tilbakemelding gjennom det anonyme skjemaet. Etter påminnelser og oppfordringer var det 11 som deltok i undersøkelsen. Dette utgjør en svarprosent på like over 26.

Andelen svar er nokså lav, men siden det ikke er mål om å generalisere svarene, har prosenten besvarelser mindre betydning. For undersøkelsens del er det viktigere med en viss mengde svar, slik at det er potensiale for å se nyanser i svarene. Det kan også være illustrerende at bare halvparten av alle oppmeldte studenter i faget benyttet muligheten til å levere inn frivillige øvingsoppgaver. Undersøkelsen gir ikke grunnlag for å anta noe om hvorfor relativt få ønsker å levere oppgave og få tilbakemelding.

Spørsmålene i undersøkelsen deles i to hovedgrupper: hvordan studentene brukte tilbakemeldingene på de konkrete oppgavene, og hvordan de verdsetter innhold i tilbakemeldinger generelt. (Innledende spørsmål om hvilke oppgaver studenten hadde løst, og avsluttende spørsmål om eventuelle kommentarer til undersøkelsen faller utenfor kategoriene.) I tillegg kommer det overordnede spørsmålet om hvilken form for tilbakemelding studentene generelt foretrakk.

Første spørsmål i skjemaet gjaldt hvilke(n) oppgave studentene hadde levert og fått tilbakemelding på. De fleste som besvarte skjemaet (8) hadde levert og fått tilbakemelding på begge oppgaver, og har dermed et sammenligningsgrunnlag mellom formene. De resterende tre hadde bare levert én av oppgavene.

Den første substansielle delen av skjemaet handlet om hvordan studentene hadde brukt de konkrete tilbakemeldingene («Omtrent hvor mange minutter bruker du på å se/lese og forstå («fordøye») tilbakemeldingene på oppgavene?» og «Har du lest/sett tilbakemelding(e) flere ganger?»). På spørsmålet om hvor lang tid de bruker på å fordøye undervisers respons, svarer studentene mellom 5 og 50 minutter. Hovedtyngden ligger på 20 minutter eller lavere: Ni av elleve oppgir at de bruker inntil 20 minutter. Flest svar (typetall) havnet på 10 minutter, mens medianen var 15 minutter. Dette må sees i lys av at tilbakemeldingene er korte; tekstversjonen av tilbakemelding var på tre-fire avsnitt (om lag 200 ord), mens de innspilte videoene varte omtrent to minutter. Det skal normalt ta kortere tid enn 10–15 minutter å lese 200 ord eller se en video på to minutter.

En mulig årsak til at studentene oppgir lengre tidsbruk fremgår av neste spørsmål. Dette spørsmålet dreier seg om hvorvidt studentene har lest/sett tilbakemelding(e) flere ganger. Kun én student oppgir at hen bare har lest/sett tilbakemelding én gang. Halvparten av respondentene svarer at de har sett videoen flere ganger, mens 90 % har lest tekstvarianten mer enn en gang. Antallet besvarelser er lite, og gir dermed ikke grunnlag for å generalisere. Det er likevel interessant å merke seg at det er samme antall som har levert besvarelsen med tekstrespons, som sier de har lest tilbakemelding på denne flere ganger.

Spørsmålene i den andre hovedkategorien fokuserte på hva studentene opplevde som viktig med tilbakemeldinger, og hvordan formatet eventuelt påvirket dette. Spørsmålene inkluderte: «Hvordan påvirker formen (tekst/video) måten du bruker tilbakemelding?» med fritekstsvar, «Hva synes du er viktig å få tilbakemelding om i praktiske juss-oppgaver?» med flervalgsvar, og «Hva føler du er det vanskeligste å få ut av tilbakemeldingene?», også med fritekstsvar.

Når studentene skal vurdere nytten av vurderinger, altså hvordan formen påvirker bruk, er tilbakemeldingene blandede. Flere kommenterer at de liker begge deler, og at en kombinasjon er bra. Når det gjelder videoformatet, trekker studentene særlig frem at selve *opplevelsen* er positiv:

Koselig med tilbakemelding på video, det ga et mer personlig preg og fikk en følelse av å bli sett, noe som er viktig for meg.

Personlig husker jeg tilbakemeldingene som gis ved video bedre enn skriftlig.

Muntlige var også veldig fint da jeg følte man fikk en annen tilknytning til besvarelsen.

[V]ideo [var] en morsom vri som ga tilbakemeldinga et personlig preg.

Noen kommenterte også at *innholdet* i videoen virket mer utfyllende enn tekstvarianten:

Begge formene å få tilbakemelding på er bra, likevel oppleves tilbakemeldingen som gis ved video mer utfyllende.

Imidlertid kommer det også kommentarer som påpeker *utfordringer* med video, og fordelene med tekst:

Problemet med video er at i motsetning til tekst går det ikke an å bla seg frem til det "avsnittet" man har behov for å sjekke, om det gir mening.

Mest effektiv er nok tilbakemeldinger i form av tekst da det er veldig konkret hva som er bra, og hva som ikke er fullt så bra.

Tekst er greit da det er enklere å hente opp. Kan eventuelt screenshot.

Den beste varianten for meg er tekstvariant, fordi det er enklere for meg å forstå og analysere det jeg leser.

Den skriftlige tilbakemeldingen er nok raskere å hente fram til evt. senere bruk.

Skriftlige tilbakemeldinger er svært hjelpsomme iht. oppsett og formuleringer, og for videre oppgavesett.

Tekst! Mer praktisk med tekst enn video.

Flere la også uttrykkelig vekt på at en *kombinasjon* er positivt:

God blanding av begge er supert!

Jeg likte begge to, og kommer til å se på begge flere ganger når eksamen nærmer seg.

Liker uansett begge formene, og liker at det varierer.

Flott med en kombinasjon!

Opplevd nytte kan ha sammenheng med hva studentene ønsker og etterspør i tilbakemelding fra underviser. Det neste spørsmålet gjaldt derfor hva studentene selv synes er viktig å få ut av en tilbakemelding. Studentene kunne velge så mange alternativer de ønsket av de syv tilgjengelige alternativene. Fordelingen var nokså jevn, og alle kategoriene av innhold fikk mer enn halvparten av studentenes stemmer (se Figur 21.1).

Figur 21.1

Studentenes tilbakemelding om hva som oppleves viktig i tilbakemeldingene

Det var imidlertid en faktor som særlig pekte seg ut blant hva studentene ønsket tilbakemelding om, nemlig strukturen i besvarelsen. Alle 11 respondenter indikerte at dette var viktig. Deretter følger i synkende rekkefølge omtrentlig karakternivå (9 stk.), innholdet i regler (8), omfang, kildebruk og språk (alle 7). Det minst viktige synes å være om resultatet er riktig (6). Av hensyn til konsistens i undersøkelsen valgte vi bevisst å utelate en «annet»-kategori eller et fritekstsvar på dette spørsmålet. Det begrenser naturligvis svarene til det vi på forhånd har identifisert som aktuelle tilbakemeldinger.

Eventuelle savn i spørsmålet om viktige tilbakemeldinger kan til en viss grad erstattes av neste spørsmål. Dette ga mulighet for fritekstsvar på hva studentene syntes var utfordrende å få tak i («Hva føler du er det vanskeligste å få ut av tilbakemeldingene?»). Her var tilbakemeldingene nokså sammensatte. Noen er gjennomgående fornøyde:

Pleier som regel å få svar på alt jeg lurer på etter å ha sett/lest tilbakemeldingen.

Det er ganske oversiktlig, synes jeg, er fornøyd så langt.

Andre synes visse kategorier nevnt i foregående flervalgsspørsmål er vanskelige (særlig struktur, karakternivå, riktig resultat, kildebruk, omfang):

Karakternivå og forbedringspotensial i oppgavene.

Om man er på riktig spor.

Hvor mye jeg må henvise til lover, forskrifter, rettspraksis, teori m.m. for å bygge opp under drøfting mot konklusjon.

Kildebruk i teksten og hva som vektlegges av lover fremfor andre lover.

Har lurt litt på hva som er en reell lengde på en besvarelse.

I tillegg er det noen som nevner momenter som ikke er direkte dekket av de forhåndsdefinerte alternativene i spørsmålet om hva som oppleves viktig.

Hvordan man får det til en fullstendig, lengre tekst.

Og om man skriver inn «mer enn man trenger» eller om man skal være veldig forsiktig med å trekke inn informasjon.

Hovedmålet med undersøkelsen var å få en pekepinn på hvordan studentene opplevde ulike formater av tilbakemelding. Derfor stilte skjemaet også direkte spørsmål om dette: «Hvis du måtte velge én, hvilken type tilbakemelding ville du foretrukket?» Her var det bare mulig å velge enten video eller tekst, og det var en helt klar majoritet som foretrakk skriftlig tilbakemelding. Ni av elleve svarte skriftlig, mens bare to ville gått for video-varianten. Spørsmålet er helt nøytralt, og gir ingen indikasjon på hvor stor preferansen for det ene eller andre er. I seg selv gir det heller intet grunnlag for å vurdere hvorfor studentene foretrekker det ene eller andre.

Til slutt i skjemaet var det et åpent spørsmål om andre innspill eller kommentarer til tilbakemeldingene. Her er det flere som bare generelt nevner at de er positive til å få respons på innleverte arbeider. En nevner også spesifikt at tilbakemeldingene bidrar til å øke motivasjonen for å jobbe med faget. En student skriver dessuten at hen ønsker seg en prøveeksamen med tilbakemelding og karakter.

Diskusjon – fordeler med tekst, begrensninger og feilkilder

Det er mange faktorer som må tas i betraktning ved undervisning av juridiske fag til studenter som ikke har mål om å bli jurister. Hvor mye studenter utenfor juristutdanningen bør lære om juridiske sjangere er en separat diskusjon som faller utenfor dette kapittelet. Imidlertid er det en kjensgjerning at også studenter som tar et eller noen få juridiske emner i løpet av studiet er nødt til å formidle kunnskapen de opparbeider på en eller annen måte. Selv om det vil være urealistisk å forvente at studentene fullverdig oppfyller det Jacobsen kaller juridiske formalkommunikative normer (J. R. Jacobsen, 2003), må de få et visst grep om hvordan denne måten å kommunisere på skiller seg

fra andre. Eksisterende undervisning baserer seg blant annet på trening og evaluering fra underviser. Målet med undersøkelsen var å vurdere studenters opplevelse av ulike former for tilbakemelding, og sammenholde denne med eksisterende forskning.

Når det gjelder *innholdet* i tilbakemeldingene, viser resultatene klart samsvar mellom intensjon fra institusjon/underviser og behov studentene formidler. Alle respondentene svarer at struktur er en viktig del av responsen fra underviser. Disse svarene kan kobles til tidligere litteratur om juridisk metode, som viser at rettslige tekster følger visse normer (sjangertrekk) som skiller dem fra andre. Studentene som har skrevet øvingsoppgaver og fått tilbakemelding har trolig vært (eller blitt) klar over at det er andre krav til rettslige tekster, og ser dermed behovet for tilbakemelding om dette.

Utover momentet om struktur, er det ingen behov som skiller seg klart ut. Alternativet som oppleves nest viktigst var karakternivået. Dette handler ikke direkte om innholdet i studentens prestasjon, men kan anses som en målestokk for hvor godt læringsmålene er oppnådd – relativt til resten av studentene. Innholdet i aktuelle regler er på tredje plass, og dreier seg mer om det materielle innholdet i faget enn hvordan resultatet er kommunisert. Derimot er alle de tre neste på listen over viktige emner – omfang, kildebruk og språk/ordvalg – alle tett knyttet til juridiske teksters særpreg. Flere av disse faktorene går også igjen i fritekstsvarene knyttet til hva som oppleves vanskelig.

Svarene knyttet til innhold viser at blant de som har besvart undersøkelsen, er det tydelig oppmerksomhet knyttet til at skrivemåten skiller seg fra andre fag. I forlengelsen av dette er det interessant å se hvordan de samme studentene opplever ulike *former* for tilbakemeldinger. Som vist i gjennomgangen av resultatene ovenfor, foretrekker et klart flertall skriftlig respons. Dette står i en viss kontrast til tidligere forskning om at studenter foretrekker video fremfor tekst (bl.a. Norendal & Bjellås, 2023). Forsøket som er grunnlag for dette kapittelet gir imidlertid ikke grunnlag for å anta noe om hvorfor studentene i denne sammenheng mener tekst fungerer bedre. Målet med undersøkelsen var heller ikke å måle studentenes mening på en måte som kunne gi grunnlag for overføring og sammenligning.

En faktor som kom frem i undersøkelsen, og som kan ha sammenheng med at tekst ble favoritten av de to, var ønsket om eller muligheten for å gå tilbake til tilbakemeldinger. Det oppleves enklere å finne tilbake til bestemte elementer i responsen når den ble gitt skriftlig. Dette er en klar fordel med tekst,

da det er enklere å gjenfinne ord i tekst ved å skimlese enn i en video, hvor man er nødt til å se eller høre seg gjennom. En mulig løsning for å avhjelpe dette behovet, og samtidig beholde fordelene med video, er å transkribere opptaket. Dette krever imidlertid ekstra etterarbeid. Et annet alternativ kan være å bytte format fra «talking head» til «screencast», eventuelt en kombinasjon. En variant hvor studenten også kan se teksten underviser kommenterer på i øyeblikket, kan gjøre det enklere å finne tilbake til aktuelle kommentarer.

Det er vanskelig å unngå en viss usikkerhet ved studier som undersøker (eller introduserer) nye faktorer. For både studenter og undervisere i det aktuelle forsøket var tilbakemelding via video en ny øvelse. Tidligere forskning har påpekt at nyhetens interesse kan innvirke på resultatene (Mahoney *et al.*, 2019). Bare det at studentene opplever tilbakemelding i et annet format enn det vante, kan være nok til at det får en positiv respons. Dette kan ha medvirket til de generelle positive tilbakemeldingene. Likevel har ikke denne effekten vært sterk nok til at studentene foretrekker video fremfor tekst.

Studien har klare begrensninger for generalisering og overføring på grunn av populasjon, utvalg og format. Designen ble bevisst rettet mot bestemte studenter opplevelse av et visst fenomen, nemlig videotilbakemeldinger. Resultatene antyder at det er flere faktorer enn bare formatet som styrer studentenes opplevelse og nytte av tilbakemeldinger – og at studenter som tar juridiske enkeltfag muligens skiller seg noe fra andre studerte grupper.

Konklusjon og videre forskningsbehov

Det siste spørsmålet stilte studentene overfor dilemmaet «velg mellom bare én type tilbakemelding». Da tegnet det seg et ganske tydelig bilde, siden drøyt 80 % svarte at de foretrekker skriftlige tilbakemeldinger. Med forbehold om begrensningene knyttet til design, antyder det at preferansene er noe annerledes enn hovedbildet som tegnes av publisert forskning. Studentene i arbeidsrett-faget vil heller ha skriftlig tilbakemelding enn tekst.

Ettersom dette forsøket kun studerte et lite antall studenter, og med utvalg rettet mot fenomen heller enn generalisering, er det klart rom for betydelig mer forskning på temaet. Vil preferansene være de samme for hele

studentgruppen? Er det forskjeller mellom studenter på ulike enkeltfag? Vil det påvirke resultatene om underviser bruker *screencast* heller enn *talking head*? Har lengde av oppgave og tilbakemelding betydning?

Forhåpentligvis vil denne boken bidra til mer oppmerksomhet og innsats knyttet til juridisk undervisning for studenter utenfor jusstudiene – også innen juridisk sjangerlære!

Referanser

- Backåberg, S., Rask, M., Gummesson, C. & Brunt, D. (2015). Video-based feedback combined with reflective enquiry – An interactive model for movement awareness among nursing students. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 10(4), 246–264. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-943X-2015-04-04>
- Bahula, T. & Kay, R. (2020, 20. november). *Exploring student perceptions of video feedback: A review of the literature*. <https://doi.org/10.21125/iceri.2020.1398>
- Bakla, A. (2017, 31. desember). *An overview of screencast feedback in EFL writing: Fad or the future?*
- Bergo, K. (2022). *Retts praksis: Lærebok i norsk juridisk metode*. I *Norbok*. Fagbokforlaget. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000005732
- Eng, S. (2022). *Rettskildelerens grunnlag*. Fagbokforlaget. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000006488
- Frantzen, T. (2017, 17. november). Bare jurister bruker ord som «dog» og «herunder». Hvorfor ikke skrive «men» og «blant annet»? DN.no. <https://www.dn.no/innlegg/sprak/sprakradet/jus/bare-jurister-bruker-ord-som-dog-og-herunder-hvorfor-ikke-skrive-men-og-blant-annet/2-1-211750>
- Hagevik, M. & Hanevold, A. K. (2013). *Kan lovspråk temmes? En undersøkelse om klart språk i lover og forskrifter* (Difi rapport 2013:1). Direktoratet for forvaltning og IKT. <https://www.sprakradet.no/upload/Klarspr%C3%A5k/Dokumenter/difi-rapport-2013-1-kan-lovspraak-temmes.pdf>
- Hellevik, P. M., & Skippervik, L. J. B. (2023). Hemmelig kode: Juridisk metode. I *Norbok*. Fagbokforlaget. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000022199
- Jacobsen, D. I. (2022). Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. I *Norbok* (4. utg.). Cappelen Damm akademisk. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000007180
- Jacobsen, J. R. (2003). Om begrepet 'juridisk metode'. *Jussens Venner*, 38(6), 360–375. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3126-2003-06-02>
- Kansellistil. (u.å.). I *Bokmålsordboka*. Språkrådet og Universitetet i Bergen. Hentet 6. mars 2024 fra <https://ordbokene.no/bm/28560>
- Kjørven, M. E. (2021). Hjelp, jeg studerer juss: En studieguide. I *NFFO*. Universitetsforlaget. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000001942
- Mahoney, P., Macfarlane, S. & Ajjawi, R. (2019). A qualitative synthesis of video feedback in higher education. *Teaching in Higher Education*, 24(2), 157–179. <https://doi.org/10.1080/13562517.2018.1471457>
- Mathisen, P. (2012). Video feedback in higher education – A contribution to improving the quality of written feedback. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 7(2), 97–113. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-943X-2012-02-02>
- Nettskjema. (2018). *Elektroniske spor fra Nettskjema som ip og personidentifiserende data*. <https://www.uio.no/tjenester/it/adm-app/nettskjema/hjelp/elektroniske-spor.html>
- Nord universitet. (2024). *RE105S Arbeidsrett—Emnebeskrivelse*. Nord.no. <https://www.nord.no/studier/emner/re105s>

- Norendal, A. & Bjellås, P. (2023). «Det er gøyere å skrive når noen snakker til deg direkte.» *Uniped*, 46(3), 166–176. <https://doi.org/10.18261/uniped.46.3.3>
- Normann, T. L. (2023, 25. mai). *Språk som arbeidsverktøy*. juristen.no. <https://juristen.no/fag/2023/04/sprak-som-arbeidsverktoy>
- Parmann, A., Helde, R. & Suzen, E. (2023). Undervisning i juridiske emner for studenter som ikke skal bli jurister. *Lov og Rett*, 62(4), 223–238. <https://doi.org/10.18261/lor.62.4.4>
- Sekkingstad, D. & Sandal, A. K. (2023). 8. «Å skape nye føresetnader for vurdering» – lærarar sine erfaringar med bruk av videotilbakemeldingar i vidaregåande skule. I *Nyskaping* (s. 138–155). Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215069371-23-08>
- Senje, A. (2021, 20. april). Klart språk kan gjøre jussen mer forståelig. Språkråd til jurister fra Språkrådet. *Juridika*. <https://juridika.no/innsikt/klarspr%C3%A5k-i-juss-serie>
- Senter for erfaringsbasert juridisk læring. (2020a). *Artikkelserien #SkrivRett*. <https://www.jus.uio.no/cell/aktuelt/cell-student/skrivrett>
- Senter for erfaringsbasert juridisk læring. (2020b, 26. desember). *Gode juridiske tekster*. <https://www.jus.uio.no/cell/ressurser/studentaktiv-lering/skriving/index.html>
- Skoghøy, J. E. A. (2023). *Rett og rettsanvendelse* (2. utg.). Universitetsforlaget. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000018840
- Weiseth, E. M. (2023). På godt norsk: Klarspråk i jussen. I *Norbok*. Fagbokforlaget. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000028450
- Ørjasæter, J. (2018). Litt om oppgaveteknikk i praktikumsbesvarelser. *Jussens Venner*, 53(1), 54–69. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3126-2018-01-03>
- Aarli, R. & Mæhle, S. S. (2023). Juridisk metode i et nøtteskall. I *Norbok* (2. utg.). Gyldendal. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000020618

Del 4

Ledelse og juss

Hvordan juridisk kunnskap og ledelseskompetanse kan integreres og anvendes i ulike kontekster, fra skoleledelse til undervisning i juridisk risikostyring

